

N° 12.

Warszawa, dn. 21 marca 1931 r.

Obj. zbioru N° 467.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 4, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY” bezpłatnie.

TREŚĆ NUMERU: Stan przemysłu metalowego przetwórczego w Polsce w roku 1930. — Z działalności Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego. — Ze Zrzeszenia Przedsiębiorstw Radjotechnicznych w Polsce. — Referat o Z. S. R. R. — Niemiecki handel zagraniczny maszynami w IV kwartale 1930 r. — Rozwój wytwórczości hutniczej w Europie Środkowej w latach 1913 — 30. — Angielski przemysł maszynowy w II półroczu 1930 r. — Wiadomości z zagranicy. — Notatki. — Ceny. — Patenty.

STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO W POLSCE W ROKU 1930.

Wydział Przemysłowy Urzędu Wojewódzkiego przysłał Polskiemu Związkowi Przemysłowców Metalowych kwestjonariusz o stanie przemysłu metalowego w r. 1930, na który Związek odpowiedział w sposób następujący.

1. Sprawa zaopatrzenia w surowce i środki produkcji.

Sprawa zaopatrzenia w surowce kształtowała się w roku 1930 niejednolicie w zależności od konjunktury i powiększającej się z każdym miesiącem depresji gospodarczej.

Żelazo. W miarę kurczenia się konsumpcji huty zaczęły odczuwać trudności w ustalaniu programu walcowania. Konieczność kompletowania portfela zamówień wpływała hamująco na szybkość wykonania dostaw.

Cena żelaza handlowego w ciągu całego roku 1930 nie uległa zmianie. Cena zasadnicza wynosiła zł 357 za tonnę metryczną franco wagon Chebzie.

Surowiec odlewniczy. Surowki odlewniczej na rynku w roku 1930 była dostateczna ilość. Cena ustalona na surowkę w listopadzie 1929 r. i wynosząca 220 zł za tonnę surowki odlewniczej o zawartości krzemu powyżej 3% utrzymała się w roku 1930 na tej samej wysokości. Zmniejszenie się zapotrzebowania na ten surowiec powoduje konkurencję poszczególnych hut i kształtuje podaną cenę niskowo.

Koks i węgiel. W roku 1930 przemysł nie odczuwał braku tych artykułów. Ceny cennikowe utrzymywały się na poziomie cen z końca 1929 r., a mianowicie: koks zł 50,80, węgiel górnośląski zł 40,50, węgiel dąbrowski zł 38,10 za tonnę metryczną franco wagon stacja załadowania. Zmniejszone zapotrzebowanie wywołało udzielanie odbiorcom przez koksownie i kopalnie znacznych rabatów od podanych cen.

Stal. Rynek był zaopatrzony w krajowe stale szlachetne i siemens-martenowskie w dostatecznej ilości.

Łom (fragment). Cena na łom żeliwny kształtowała się w roku 1930 niskowo. Skurczenie produkcji

odlewniczej spowodowało przewyżkę zaofiarowania nad zapotrzebowaniem. Cena 1 tonny, notowana w roku 1929 w wysokości 175—185 zł franco wagon stacja wysyłająca, spadła w końcu r. 1930 do 140—150 zł franco stacja odbiorcza.

2. Sprawa kredytu bankowego.

Bank Polski rozpoczął rok 1930 od obniżenia stopy dyskontowej do 8%. Pierwszego marca zanotować należy dalsze obniżenie stopy dyskontowej do 7½%, a 13 kwietnia — do 6½%. Trzeciego października następuje podwyżka stopy dyskontowej do 7½%. Wahania te jednak minimalnie tylko wpływają na stopę dyskontową banków prywatnych. Na prywatnym rynku kredytowym stopa dyskontowa waha się od 1½% do 3% miesięcznie i wyżej.

Ku końcowi roku nastąpiło znaczne zacieśnienie kredytu; wypłacalność klientów uległa bardzo znacznemu pogorszeniu.

3. Ochrona celna.

W roku 1930 stosunki celne nie uległy zmianom. Ogłoszone pod koniec roku rozporządzenie, podwyższające szereg stawek celnych („Dz. Ust.” N° 79/30 r.) tylko w nieznacznym stopniu uwzględniło interesy przemysłu metalowego, gdyż na 83 zmienione stawki przypada na przemysł metalowy tylko 13, podczas gdy wyroby metalowe stanowią około 25% wartości przywozu do Polski. Zmianami i zwyczajami stawek objęte zostały: rury żelazne i stalowe, łączniki, kształtki i końcówki do nich, lokomobile parowe, maszyny młynarskie, armatury z miedzi i jej stopów, niektóre materiały instalacyjne do sieci elektrycznych oraz części rowerów.

4. Import maszyn.

Na skutek panującego kryzysu przywóz maszyn zagranicznych uległ znacznemu ograniczeniu, gdyż jego wartość w 1929 r. wyniosła 300 milj. złotych, zaś w 1930 r. już tylko 171 milj. zł. Import maszyn zma-

łał mimo to, że pismem Pana Ministra Skarbu Matu-
szewskiego z dnia 22 lipca r. ub. trudności w uzyski-
waniu ulg celnych zostały poważnie zmniejszone.

5. Sprawa eksportu wyrobów z podaniem krajów, do których wyroby były eksportowane.

Dane za rok 1930, gromadzone przez Polski
Związek Przemysłowców Metalowych od swoich człon-
ków, dopiero napływają. Podajemy więc poniżej liczby
wywozu za rok 1930 podług danych Głównego Urzędu
Statystycznego.

Przedmiot wywozu	Waga w kwintalach	Wartość w 1000 zł
Półfabrykaty hutnicze	1 601 434	121 834
Wyroby gotowe	4 510 611	195 367
Metale szlachetne	—	446
Maszyny i aparaty	34 980	11 156
Przyrządy i materiały elektrotech. Wyroby zegarmistrzowskie	3 815	1 518
Instrumenty muzyczne	7	72
Broń i amunicja	219	354
Srodki komunikacji	412	384
	20 313	6 422
	<u>6 171 791</u>	<u>337 553</u>

Wywóz w ciągu 1930 roku wyraża się nastę-
pującymi liczbami.

Wywóz ogólny	wyniósł 189 221 325 q	2 433 244 tys. zł
grupy metalowej	6 171 791 q	337 553 tys. zł
Udział % wywozu grupy me- talowej w ogólnym wywozie	3,4%	13,9%

Podział wywozu wyrobów metalowych podług
głównych krajów świata za jedenaście miesięcy 1930 r.
podaje następująca tablica.

Kraje	w 1000 zł	% wywozu metal.
Z. S. R. R.	105 966	34,2
Niemcy	83 796	27,0
Anglja	15 475	5,0
Czechosłowacja	11 480	3,7
Rumunja	10 390	3,3
Austrja	9 114	3,0
Szwecja	8 936	2,9
Danja	6 274	2,0
Indje Br.	6 100	2,0
Łotwa	4 263	1,4
Węgry	3 111	1,0
Szwajcarja	2 903	
Włochy	2 222	
Holandja	2 077	
Stany Zjednocz.	1 598	3,8
Francja	1 442	
Belgja	814	
Finlandja	531	
Inne kraje	33 285	10,7
	<u>309 777</u>	<u>100</u>

Dane te obejmują czasokres od stycznia do
listopada 1930 r. włącznie.

Powyższe liczby obejmują wywóz wszelkich wy-
robów metalowych i zawierają także wywóz wyrobów
metalowych, korzystających ze zwrotu cła. Podług
danych Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego
Przetwórczego wywóz tej kategorii wyrobów w ciągu
11 miesięcy roku 1930 przedstawiał się w sposób
następujący:

	Waga w kg	Wartość w zł
1. Odlewy żeliwne	3 626 676	2 546 601
2. Maszyny i narzędzia rolnicze	416 109	437 092
3. Blacha pokryta cynkiem	1 552 145	1 018 205
4. Wyroby kotłarskie i konstrukcje żelazne	114 326	104 000
5. Siatka jednolita	102	147
6. Wyroby blaszane	239 835	234 511
7. Naczynia blaszane emaljowane	2 542 763	5 026 099
8. Drut żelazny	1 212 696	610 655

	Waga w kg	Wartość w zł
9. Gwoździe	157 456	87 720
10. Wyroby żelazne i stalowe	371 489	338 043
11. Butle stalowe	289 708	380 909
12. Hacele	7 661	14 649
13. Części parowozowe	70 858	97 655
14. Rury faliste	16 700	75 000
15. Obrabiarki do drzewa i metali	74 808	564 178
16. Motory spalinowe	3 923	510 720
17. Maszyny włókiennicze	1 037 103	3 079 998
18. Pióra do pisania	263	5 870
19. Pluskiewki i spinacze	965	4 616
	<u>11 735 586</u>	<u>15 136 668</u>

Powyższe artykuły wywiezione zostały do nastę-
pujących krajów:

Europy: do Albanji, Anglji, Austrji, Azorów, Bel-
gji, Bułgarii, Czechosłowacji, Danji, Estonji, Finlandji,
Francji, Grecji, Holandji, Irlandji, Jugosławji, Litwy,
Łotwy, Niemiec, Norwegji, Portugalji, Rosji, Rumunji,
Szwajcarji, Szwecji, Turcji, Węgier i Włoch.

Azji: do Chin, Indyj Angielskich, Indyj Holen-
derskich, Iraku, Palestyny, Persji i Syrii.

Afryki: do Egiptu, Marokka, Afryki Południowej,
Afryki Wschodniej, Afryki Zachodniej i Wysp Kana-
ryjskich.

Ameryki Północnej: do Kanady i Stanów Zjedno-
czonych.

Ameryki Środkowej: do Barbaros, Costa Rica,
Dominica, Guatemali, Haiti, Honduras, Jamajki, Kuby,
Meksyku, Nicaraguy, Panamy, Porto Rico i Salvadoru.

Ameryki Południowej: do Argentyny, Bolwji, Bra-
zylji, Chile, Curaçao, Equadoru, Kolumbji, Paragwaju,
Peru, Urugwaju i Wenezueli.

Australji: na kontynent australijski i do wysp
Samoa.

6. Czy trudno o fachowych robotników.

W roku 1930 przemysł metalowy nie odczuwał
w tym kierunku żadnych trudności z powodu silnego
spadku produkcji we wszystkich dziedzinach przemysłu
metalowego.

7. Charakter płacy (dzienny, akordowy, premjowy).

Wszystkie trzy systemy są w użyciu w przemyśle
metalowym.

8. Czy wynik finansowy, osiągnięty w przemyśle metalowym w r. 1930, był lepszy, niż w roku poprzednim.

Fabryki miały znacznie gorsze zatrudnienie w roku
1930 w porównaniu z rokiem poprzednim, szczególnie
ku końcowi roku, kiedy zatrudnienie spadło średnio
o 50%. Rezultaty finansowe będą bardzo niezadowa-
lające, ale przed zamknięciem bilansów nie mogą być
określone liczbowo.

9. Postulaty przemysłu.

Najgłówniejsze postulaty przemysłu są następujące:
1. Ułatwienia w otrzymywaniu taniego kredytu
krótkoterminowego.

2. Znaczne obniżenie stopy procentowej kredytu
długoterminowego (na inwestycje).

3. Wzmocnienie siły nabywczej ludności drogą
zezwolenia jej na usilną pracę, niekępowaną ograni-
czeniem czasu i innymi przepisami, które hamują wy-
dajność pracy.

4. Należyta ochrona celna rynku wewnętrznego.

5. Zniesienie lub przynajmniej obniżenie do 0,5% podatku obrotowego z zastosowaniem tej stopy do wszystkich tranzakcyj, bez różniczkowania jej.

6. Reforma podatku dochodowego w kierunku stosowania progresji w zależności od stopnia dochodowości (rentowności) przedsiębiorstw oraz w kierunku obniżenia wykładnika progresji.

7. Zmniejszenie wysokości składek na cele socjalne, w szczególności obniżenie składek do Kas Chorych.

8. Regularne, w znaczeniu ciągłości, udzielanie zamówień rządowych i samorządowych, dające możliwość fabrykom pracowania bez przerw i bez potrzeby zwalniania pracowników.

9. Rozszerzenie zasady zwrotu ceł na wszystkie wyroby gotowe, eksportowane z Polski.

10. Nawiązanie stosunków bankowych z krajami, do których przemysł polski eksportuje swoje wyroby w tym celu, ażeby eksporter polski mógł swój weksel, ciągniony na odbiorcę zagranicznego, dyskontować w banku krajowym.

11. Gwarancja kredytu eksportowego.

12. Zniesienie ograniczeń pasportowych dla wszystkich kupców i przemysłowców, ich pełnomocników i agentów.

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła, Związek Eksportowy P. M. P. wystawił w miesiącu lutym 1931 r. zaświadczenia eksportowe na wywóz zagranicę następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego:

	<i>Waga w kg.</i>	<i>Wartość w zł.</i>
1. Odlewy żeliwne		
a) rury żeliwne	61 460	27 445
b) odlewy budowlane	44 834	51 122
c) przybory ogrzewalnicze	47 560	25 529
d) naczynia żeliwne surowe i emaljowane	42 359	34 330
	196 213	138 426
2. Maszyny i narzędzia rolnicze	9 025	8 823
3. Blacha pokryta cynkiem	31 066	18 681
4. Wyroby kotłarskie i konstrukcje żelazne	—	—
5. Wyroby z blachy	3 694	3 702
6. Naczynia blaszane emaljowane	140 841	270 517
7. Druk żelazny	50 349	36 816
8. Gwoździe	—	—
9 A. Wyroby żelazne i stalowe		
a) śruby	—	—
b) podkółki	130	177
9 B. Butle stalowe	—	—
9 C. Rury faliste	1 900	6 960
10. Hacele	—	—
11. Maszyny włókiennicze	66 350	175 873
Ogółem w miesiącu lutym wywieziono	499 568	659 975

ZE ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W POLSCE.

W dniach ostatnich odbyło się posiedzenie Zarządu Zrzeszenia Przedsiębiorstw Radjotechnicznych w Polsce. Na porządku dziennym poza wieloma sprawami bieżącymi była jeszcze sprawa organizowanych przez Oddział Poznańsko-Pomorski Zrzeszenia t. zw. Targów Radjowych na tegorocznych Międzynarodowych Targach w Poznaniu, gdzie zakontraktowany został cały pawilon, w którym zostaną skoncentrowane ekspozycje przemysłu radjotechnicznego.

Z uwagi na przeżywane obecnie przesilenie gospodarcze warunki finansowe udziału w Targach Radjowych, w szczególności opłata za stoiska i koszty dekoracji, zostały odpowiednio niższe. Sądząc z dotychczasowego zainteresowania Targami można wnioskować, że udział zrzeszonych przedsiębiorstw radjotechnicznych będzie poważny, aczkolwiek czas trwania Targów (od 26 kwietnia do 3 maja r. b.) pozwala przeważnie na osiągnięcie raczej efektów propagandowych.

Mamy nadzieję, że Targi Radjowe na tegorocznych Targach Międzynarodowych w Poznaniu stanowią będą plastyczny i wszechstronny obraz obecnego stanu radjofonji i radjotechniki krajowej.

W dalszym ciągu obrad przyjęto do wiadomości sprawozdanie z przebiegu Walnego Zebrania członków Oddziału Poznańsko-Pomorskiego Zrzeszenia.

W końcu posiedzenia Prezydium złożyło Sprawozdanie z audjencji u p. Ministra Przemysłu i Handlu, jaką uzyskała delegacja Zrzeszenia w związku z etatyacją podjętą w branży radjotechnicznej.

W zakończeniu omówiono wytyczne dla najbliższej działalności Zrzeszenia, a w szczególności w sprawie wspólnoty interesów zrzeszonych przemysłowców radjowych.

REFERAT O Z. S. R. R.

W dniu 7 b. m. p. dr. M. Grinberg, członek Zarządu Sowiecko-Polskiego Handlowego Towarzystwa Akcyjnego „Sowpoltorg“ w Moskwie wygłosił w lokalu Polskiego Towarzystwa Handlu z Rosją „Polros“ referat o działalności „Sowpoltorgu“ i o widokach eksportu do Z. S. R. R. Prelegent zobrazował wyniki wzrastającego eksportu i importu sowieckiego i udział w obu z nich Polski. Udział ten w eksporcie do Sowieców w porównaniu z innymi krajami jest dość niski, Polska stoi bowiem pod tym względem, na zasadzie ostatnich wyników, na 14-em miejscu. W porównaniu do lat poprzednich daje się zauważyć, poza nieznacznie zwiększeniem się eksportu pod względem wagi i wartości, mniejsza różnorodność wywożonych do Sowieców artykułów, gdy bowiem w 1927 r. eksportowano z górą 30 różnych artykułów, w roku 1930 było ich tylko 8—10. Na rok 1931 Sowpoltorg uzyskał znacznie więcej niż dotychczas licencji, w czym artykuły metalowe przetwórcze mają odgrywać poważną rolę (obrabiarki do metali i drzewa, armatura, wagony, możliwe nawet parowozy).

WYJAŚNIENIE.

W kilku gazetach ukazały się wzmianki, iż pewna Stocznia Gdańska popadła w trudności natury finansowej. Dyrekcja Międzynarodowego Towarzystwa Budowy Okrętów i Maszyn Sp. Akc. w Gdańsku, postępująca się od lat wielu w depeszach i listach skrótem „Stocznia Gdańska“ i znana ogólnie pod tą nazwą, prosi nas, byśmy zwrócili uwagę naszych Szanownych Czytelników na fakt, że wszelkie podobne wiadomości nie odnoszą się absolutnie do jej przedsiębiorstwa, lecz do mniejszej stoczni w Gdańsku „Klawitter“ i, że stan finansowy Międzynarodowego Towarzystwa jest nadal w najlepszym porządku. Dyrekcji tego Towarzystwa zależy na tem, by odróżniano je od pewnych przedsiębiorstw o podobnym brzmieniu firmowym wzgl. towarzystw, oznaczonych tą samą nazwą.

**NIEMIECKI HANDEL ZAGRANICZNY MASZYNAMI
W IV KWARTALE 1930 R.**

Ratyfikacja traktatu handlowego z Niemcami wskazuje, że niebezpieczeństwo otwarcia naszej granicy dla niemieckiego eksportu jest już bliskie. Wobec tego dobrze jest przyrzeć się obecnej sytuacji niemieckiego przemysłu maszynowego.

Wartość niemieckiego zagranicznego handlu maszynami wyniosła w IV kwartale 1930 r. 362 milj. marek, co w porównaniu z III kwartałem 1930 r. wykazuje zmniejszenie się o 3%.

Import maszyn do Niemiec spadł w porównaniu z III kwartałem wagowo o 24%, wartościowo o 14% i wyniósł 28 milj. marek. Eksport maszyn z Niemiec wyniósł w IV kwartale 182 000 tonn wartości 334 milj. marek, czyli w porównaniu z III kwartałem zwiększył się wagowo o 1%, a zmniejszył wartościowo o 2%.

Zestawienie cyfr zagranicznego handlu maszynami Niemiec przedstawia się w sposób następujący („Maschinenbau“ № 5):

Nieźmiernie ciekawe jest zestawienie ilustrujące rozwój niemieckiego zagranicznego handlu maszynami w latach 1927 — 30:

	1927	1928	1929	1930
	w milionach marek			
przywóz	173	197	173	135
wywóz	960	1169	1428	1429
nadwyżka wywozu .	787	972	1255	1294

Powyższe zestawienie wykazuje niezbicie, że niezależnie od konjunktur rynkowych niemiecki przemysł maszynowy zyskuje stale na sile ekspansywnej, a wartość niemieckiego eksportu maszyn stale wzrasta.

Natomiast import maszyn do Niemiec zmniejszył się w 1930 r. w porównaniu z 1927 r. o 38 milj. marek. Nie świadczy to bynajmniej o zbliżeniu się do samowystarczalności, gdyż taka absolutna samowystarczalność jest niemal wykluczona, natomiast może uchodzić za wyraz i objaw przesilenia i zmniejszone tempo inwestycyj.

Przywóz

W Y R O B Y	T o n n y				Tysiące marek			
	październik	listopad	grudzień	przeciętna za 1930 r.	październik	listopad	grudzień	przeciętna za 1930 r.
Obrabiarki	382	207	275	330	1184	571	829	1048
Maszyny włókiennicze	562	518	421	673	1395	1462	1290	1705
Maszyny rolnicze	601	412	493	709	958	607	614	1016
Parowozy	2	305	—	26	5	315	—	28
Silniki	623	791	615	852	1400	2310	1759	2301
Pompy, kompresory i t. p.	119	118	102	137	610	529	458	613
Maszyny dla przemysłu hutniczego	—	—	—	—	—	—	—	—
Podnośniki i przenośniki	73	80	207	160	77	88	139	180
Maszyny dla przemysłu graficznego	83	92	83	146	342	319	320	398
Maszyny dla przemysłu spożywczego i chemicznego	148	73	14	66	269	114	28	120
Maszyny dla kopalni	252	108	76	95	335	151	115	126
Inne maszyny i części maszyn	852	603	806	981	3614	2629	3588	3686
Aparaty	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	3697	3307	3092	4175	10189	9095	9140	11221
Nieobrobione części maszyn i okręty	476	458	355	503	394	305	227	411
Kotły parowe i wyroby kowalskie	179	151	130	121	288	176	245	145
Pojazdy	839	656	1109	1522	2765	2010	3011	4713

W y w ó z

W Y R O B Y	T o n n y				Tysiące marek			
	październik	listopad	grudzień	przeciętna za 1930 r.	październik	listopad	grudzień	przeciętna za 1930 r.
Obrabiarki	10845	11774	12946	10816	21130	17596	19504	18884
Maszyny włókiennicze	5735	4555	4927	5712	16643	13015	13546	16507
Maszyny rolnicze	4143	2984	4149	6430	3962	2752	3510	6049
Parowozy	3944	1476	1765	3477	4905	1978	2501	4844
Silniki	8201	6169	9160	8402	16748	12759	16132	16189
Pompy, kompresory i wentyle	2443	2322	2178	2587	6549	5615	5746	6733
Maszyny hutnicze	—	—	—	—	—	—	—	—
Podnośniki, przenośniki i wagi	8474	7739	6597	7074	12886	9847	7661	9105
Maszyny papiernicze	2958	5570	5081	4053	7378	11621	10208	9517
Maszyny dla przemysłu spożywczego i chemicznego	1419	1223	1594	1389	2450	1793	2182	2171
Maszyny górnicze	1871	3026	3749	3032	2169	3213	4007	3387
Inne maszyny i części maszyn	10754	10528	12052	11774	24413	22821	26521	25669
Aparaty	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	60787	57366	64198	64746	119233	103010	111518	119055
Nieobrobione części maszyn i okręty	2069	1731	1824	2575	1113	920	857	1357
Kotły parowe i wyroby kotlarskie	5397	6315	6433	5177	4483	5157	5805	4398
Pojazdy	11692	11314	9455	12746	15009	15688	16902	17946

ROZWÓJ WYTWÓRCZOŚCI HUTNICZEJ W EUROPIE ŚRODKOWEJ W LATACH 1913 — 30.

Austrjacki Związek Górniczy opracował niezmiernie ciekawe zestawienie ilustrujące rozwój hutnictwa w Europie Środkowej w latach 1913 — 30.

Oдноsne cyfry podajemy poniżej:

Surówka w tysiącach tonn.

Rok	Austria	Czechy	Węgry	Polska	Jugosławia	Włochy
1913	607	1200	90	1056	45	427
1919	62	627	20	15 ¹⁾	1	239
1920	100	710	30	43 ¹⁾	6	88
1921	224	543	71	60 ¹⁾	12	61
1922	321	345	98	480	16	158
1923	342	750	125	520	24	236
1924	267	1050	116	336	15	304
1925	380	1165	93	315	—	482
1926	333	1088	188	327	—	513
1927	435	1320	299	618	23	489
1928	458	1569	287	684	29	508
1929	462	1645	368	704	33	730
1930	287	1440	300	480	31	700

Jak widzimy, niezależnie od światowej konjunktury, wahania w produkcji surówki kształtowały się w poszczególnych krajach rozmaicie, wykazując ścisłą zależność od kształtowania się rynku wewnętrznego.

Przedwojenny poziom produkcji surówki przekroczony został tylko przez Czechosłowację, Węgry i Włochy, natomiast produkcja Austrii, Polski i Jugosławii zmniejszyła się bardzo wydatnie.

Łączna wytwórczość omawianych krajów Europy Środkowej wyniosła w 1930 roku 3 238 000 tonn, podczas gdy w 1913 roku wynosiła 3 525 000 tonn — co wskazuje, że ogólna wytwórczość tych krajów łącznie nie uległa poważniejszemu zmniejszeniu. Natomiast jeżeli porównamy rezultaty roku 1930 z wynikami roku 1929, to znajdziemy, że w 1930 roku nastąpiło poważne zmniejszenie się produkcji surówki wyrażające się w okrągłej cyfrze 700 000 tonn.

Stal w tysiącach tonn.

Rok	Austria	Czechy	Węgry	Polska	Jugosławia	Włochy
1913	890	1450	443	1715	16	934
1919	162	786	32	161	25	732
1920	229	976	62	68 ¹⁾	23	774
1921	351	918	166	118 ¹⁾	27	700
1922	481	640	257	987	44	981
1923	499	1000	283	1123	51	1142
1924	370	1350	239	682	41	1359
1925	464	1476	231	783	53	1785
1926	474	1350	325	788	64	1779
1927	551	1639	472	1246	73	1595
1928	636	1732	486	1437	85	1963
1929	632	2153	513	1377	90	2286
1930	450	1840	400	1250	90	1800

Podobnie jak w dziale surówki tak samo i w dziale stali widzimy tylko względną zależność produkcji krajów Europy Środkowej od konjunktur rynku światowego. Jest to rzeczą najzupełniej zrozumiałą jeżeli się zważy, że większość krajów śródkowo-europejskich posiada produkcję obliczoną przede wszystkim na zapotrzebowanie rynku wewnętrznego.

Przedwojenny poziom produkcji przekroczony został w dziale stalowni przez Czechosłowację, Jugosławję a zwłaszcza Włochy, podczas gdy produkcja w Polsce, Austrii i na Węgrzech wykazuje w 1930 roku w porównaniu z wynikami ostatniego roku przedwojennego poważne zmniejszenie.

¹⁾ Cyfry za lata 1919 — 22 rozumieją się zapewne bez Górnego Śląska, co jednak w wykresie oryginalnym nie jest zaznaczone.

Łączna wytwórczość stali krajów Europy Środkowej jest w 1930 roku większą od produkcji przedwojennej o 382 000 tonn, przyczem zauważyć trzeba, że 1930 rok był jednym z najbardziej niekorzystnych w okresie powojennym. Porównując wyniki prac stalowni w roku 1930 i 1929 widzimy, że produkcja stali obniżyła się w tym czasie prawie o 2 000 000 tonn.

ANGIELSKI PRZEMYSŁ MASZYNOWY W II PÓŁROCZU 1930 R.

Na tle ogólnoswiatowego kryzysu gospodarczego położenie angielskiego przemysłu maszynowego uległo w II półroczu 1930 roku poważnemu pogorszeniu. Z wyjątkiem kilku działów produkcji położenie przemysłu maszynowego kształtowało się naogół bardzo niepomyślnie.

W poszczególnych działach produkcji sytuacja przedstawiała się w sposób następujący.

W przemyśle elektrotechnicznym, należącym do nielicznych działów niedotkniętych objawami kryzysu, stan zatrudnienia był zadowalający, co przypisać trzeba przede wszystkim poważnym zamówieniom Central Electricity Board oraz zamówieniom kolei, które przystąpiły do elektryfikacji niektórych odcinków i zakupiły szereg lokomotyw typu Diesela elektrycznego. Również rozbudowa kopalni miedzi w Rodezji i elektryfikacja tych kopalni dostarczyła sporo zatrudnienia angielskiemu przemysłowi elektrotechnicznemu.

Zupełnie zadowalający stan zatrudnienia posiadają fabryki sprzętu lotniczego, które pracują na potrzeby angielskiego ministerstwa wojny oraz coraz więcej rozpowszechniającej się komunikacji lotniczej i sportu lotniczego.

Na zakończenie wyliczenia tych działów przemysłu maszynowego w Anglii, które stosunkowo najlepiej opierają się kryzysowi, wymienić trzeba przemysł samochodowy, który nawet w ciągu 1930 r. wykazał zadowalający stan zatrudnienia. Przypisać to trzeba w pierwszym rzędzie poważnym pracom modernizacyjnym i racjonalizacyjnym, które pozwoliły angielskiemu przemysłowi samochodowemu obniżyć koszty własne i przystosować swój cennik do ceników konkurencji na światowych rynkach samochodowych.

W dziale obrabiarek największym zainteresowaniem cieszą się maszyny złożone, automaty i półautomaty, to też cały wysiłek producentów idzie w tym kierunku. Względnie zadowalające położenie w tym dziale uległo w końcu roku pogorszeniu, a fabryki obrabiarek zmuszone były do redukcji zatrudnienia.

Znacznie gorzej przedstawia się położenie w dziale pras. Napływ zamówień uległ tu poważnemu zmniejszeniu. Również w dziale maszyn dla przemysłu odlewniczego sytuacja pogorszyła się w sposób zupełnie wyraźny.

Względnie pomyślnie przedstawia się sytuacja w dziale narzędzi. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zarówno w dziale obrabiarek, jak i w dziale narzędzi zaznaczyła się na rynku angielskim w ostatnich miesiącach 1930 roku poważna konkurencja niemiecka i amerykańska.

W innych działach produkcji widać wyraźne pogorszenie się zatrudnienia i zmniejszony napływ zamówień.

Omawiając położenie angielskiego przemysłu maszynowego, wskazać trzeba na przyczyny, które obok

ogólnego kryzysu światowego przyczyniają się do pogorszenia konjunktury.

Na specjalne podkreślenie zasługuje fakt, że wszystkie działy przemysłu maszynowego, nawet te w których nie dały się odczuć objawy przesilenia, wykazują poważny wzrost zapasów. Jak wiadomo, angielski przemysł maszynowy opierał się, obok zapotrzebowania krajowego, na zamówieniach eksportowych, wśród których główną rolę odgrywały zamówienia dla kolonii. Tymczasem w ostatnich czasach stosunki handlowe z koloniami bardzo się popsuly. Bojkot w Indjach, polityka ceł ochronnych Australji i innych dominjów zmniejszyły znacznie eksport maszyn z Anglii.

Jeżeli chodzi o interesy eksportowe, to wspomnieć trzeba o dość poważnych transakcjach dokonanych przez przemysł angielski z Sowietami, szczególnie w dziale obrabiarek do metali i drzewa, maszyn górniczych i hutniczych, motorów i kotłów. Transakcje te dokonywane były bądź to za gotówkę, bądź też na kredyt z gwarancją bankową. Najpoważniejszą transakcją z Sowietami było zamówienie na dostawę w 1931 r. partji obrabiarek wartości 600 000 funtów sterlingów. Zamówienie to podniesione zostało przed kilku dniami do sumy 1 milj. funtów sterlingów z trzyletnim terminem dostawy.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Przemysł maszynowy Stanów Zjednoczonych w 1930 roku. Na tle ogólnego przesilenia gospodarczego amerykański przemysł maszynowy wykazał w 1930 r. poważny spadek wytwórczości.

Poniższe zestawienie ilustruje stan zamówień amerykańskiego przemysłu maszynowego w latach 1928, 1929 i 1930. Jako stan normalny (100) przyjmujemy stan zamówień w grudniu 1927 roku.

grudzień 1927	100	grudzień 1929	280
czerwiec 1928	175	czerwiec 1930	150
grudzień 1928	300	grudzień 1930	98
czerwiec 1929	350		

Znacznie gorzej przedstawia się wykres sprzedaży przemysłu maszynowego. Podczas gdy w grudniu 1926 roku wynosiła ona 100, a 1929 rok wykazuje wzrost sprzedaży do 158, to w końcu 1930 roku sprzedaż spada do 30.

Powrót do normalnej konjunktury w przemyśle maszynowym zależy ściśle od ogólnego położenia gospodarczego i sytuacji innych gałęzi produkcji, od których przemysł maszynowy jest ściśle zależny.

W ostatnich czasach rozeszły się wiadomości o ożywieniu w przemyśle amerykańskim, które ma być zapowiedzią bliskiego końca kryzysu. Otóż zdaniem jednego z najpoważniejszych wydawnictw gospodarczych „Standard Trade and Securities“ (będącego organem Standard Statistics Co.) obserwowane przez nas ożywienie w przemyśle amerykańskim jest nie tyle objawem zasadniczej poprawy konjunktury, ile normalnem polepszeniem się sezonowem obserwowanem corocznie.

Kongres smarownictwa w Strassburgu. W czasie od 20—26 lipca r. b. odbędzie się w Strassburgu Kongres Smarownictwa.

Wszelkich informacji o Kongresie udziela Sekretarjat Kongresu Smarownictwa w Paryżu, 85 Boulevard de Montparnasse.

Spadek produkcji maszynowej w Rosji Sowieckiej w styczniu r. b. Produkcja maszyn w Sowietach wykazała w styczniu r. b. poważny spadek. Jak podaje „WOMT“ (Związek przemysłu ciężkich maszyn), wartość produkcji maszyn wyniosła w styczniu r. b. 21,7 milj. rubli, czyli o 6 milj. rubli mniej aniżeli w grudniu r. b. Rezultaty styczniowe stanowią w stosunku do przewidzianego programu 78,2%. Jedyne wyjątki stanowią maszyny dla przemysłu naftowego, gdzie program produkcyjny wykonany został w 98%.

Szczególnie niepokojąco przedstawia się dział maszyn rolniczych.

Produkcja maszyn rolniczych w Sowietach wykazuje w ostatnich czasach stały spadek. Jak podaje sprawozdanie „Sojusselmasz“ (Związek fabryk maszyn rolniczych) produkcja maszyn rolniczych w Rosji spadła z 29,4 milj. rubli w grudniu 1930 r. na 21,6 milj. rubli w styczniu r. b., osiągając w ten sposób tylko 57,9% przewidzianego programu.

Holenderski rynek maszynowy. Wedle urzędowych obliczeń Holenderskiego Biura Statystycznego (Maend-schrift van het Central Bureau voor de Statistiek) istniało na terenie Holandji w 1929 roku 133 przedsiębiorstw przemysłu maszynowego, posiadających 138 fabryk, co w porównaniu z 1928 r. wykazuje wzrost ilości przedsiębiorstw o 11 i wzrost ilości fabryk o 12 jednostek. Statystyka ta obejmuje przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 25 robotników. Łączna ilość robotników zatrudnionych w holenderskim przemyśle maszynowym wynosiła w 1929 r. 26 200 ludzi, czyli o 3 323 więcej, aniżeli w roku poprzednim.

O stanie i rozwoju holenderskiego przemysłu maszynowego świadczą najlepiej cyfry ilustrujące zużycie materiałów surowych przez holenderski przemysł maszynowy w latach 1927—1929 (w tys. florenów):

	ilość fabryk	su- rówka	odlewy żelazne i sta- lowe	inne su- rowce żelaz. i stalowe
1927	106	1 176	4 122	4 848
1928	126	1 401	5 179	6 330
1929	138	1 418	5 579	8 218

Powyższe zestawienie świadczy bardzo wymownie o poważnym rozwoju holenderskiego przemysłu maszynowego.

Za jeszcze lepszą ilustrację służyć tu może zestawienie wartości produkcji i sprzedaży holenderskiego przemysłu maszynowego w latach 1927—1929 (w tys. florenów):

	wartość produkcji	zbyt w kraju	eksport	łącznie war- tość sprzedaży
1927	82 200	46 730	29 066	75 796
1928	99 500	54 987	37 335	92 322
1929	115 624	62 793	43 458	106 251

Jak widzimy, wartość sprzedanych wyrobów podniosła się w ciągu trzech lat o 40%.

Wkładowki stalowe w nawierzchniach betonowych. Jak donosi „Daily Telegraph“ w Anglii dał się zauważyć wzrost zastosowania wkładowek stalowych do dróg. Przytem plecionki druciane dla nawierzchni betonowych mają pierwszeństwo przed kostkami ze stali. Wzmocnienia stałą uniemożliwiają tworzenie się pęknięć w betonie lub ograniczają je na małą przestrzeń. W ten sposób przedłuża się używalność dróg betonowych, osiągając niższe koszty utrzymania. Zracjonalizowane metody zalania wzmocnień stalowych betonem pozwalają na ukończenie prac w stosunkowo krótkim czasie.

Pomoc państwowa przy zakupie maszyn rolniczych w Czechosłowacji. Rząd czechosłowacki przeznaczył sumę 10 milionów koron na zapomogi przy zakupie maszyn rolniczych.

Porozumienie w sprawie ograniczenia produkcji cyny. Światowa produkcja cyny w roku 1929 (ostatni rok, dla którego dane statystyczne są już kompletne) wynosiła 188 280 t. Z tego na Indje holenderskie przypada 34 930 t., na Boliwę 43 030 t., na kraje Malajskie 69 370 t. i na Nigerję 10 500 t. Produkcja 1930 roku jest oceniana przez czasopismo „Tin” („Cyna”) na 157 570 tonn.

Z dniem 1 marca 1931 roku zaczęła obowiązywać umowa zawarta między przedstawicielami Boliwji, Indji holenderskich, Nigerji, krajów Malajskich i „Tin Producers Association”, która normuje produkcję cyny. Wykonaniem umowy zajmuje się Międzynarodowy Komitet, w skład którego wchodzi przedstawiciele Boliwji, krajów Malajskich, Indji holenderskich i Nigerji. Wysokość tonnażu światowego została ustalona na 145 000 t., z czego poszczególne początkowe kwoty produkcyjne przypadają: na kraje Malajskie 53 853 t., na Boliwę 34 260 t., Indje holenderskie 29 210 t., na Nigerję 7 750 t. Razem 125 773 t. W ten sposób dotychczasowa wysokość produkcji cyny została obniżona o ok. 20%.

Kwoty produkcyjne obniżone na podstawie kwot zasadniczych zostały przyjęte przez wszystkich producentów, którzy zaakceptowali z góry klucz ewentualnych dalszych ograniczeń produkcji. Ustalone kwoty produkcyjne pozostaną bez zmiany na przeciąg przynajmniej 6 miesięcy i każdy rząd rozdziela przypadającą nań kwotę pomiędzy wszystkich producentów, będąc jednocześnie organem kontrolującym. Kwoty produkcyjne mogą być zmienione, jeśli okoliczności będą tego wymagały, jedynie za jednomyślną zgodą wszystkich członków, jednak w okresie nie krótszym niż 3 miesiące.

Układ zawarty został na 2 lata, ale jeśli jeden z członków zażąda zmiany kwoty produkcyjnej i jeśli w ciągu 6-ciu miesięcy nie da się uzyskać zgody na to wszystkich pozostałych członków, będzie on mógł wycofać się. W tym wypadku inni udziałowcy będą mogli również natychmiast wypowiedzieć umowę.

Wzrost zapotrzebowania na meble stalowe w Anglii. W ostatnich czasach dał się zauważyć wzrost zużycia mebli stalowych w Anglii.

Dowodem wzrastającego popytu jest fakt, że wartość produkcji wzrosła z 121 000 £ w roku 1923 — do 840 000 £ w roku 1930.

Przywóz, który w 1929 r. wynosił 83 610 £, osiągnął obecnie sumę 250 000 £. Niemal 90% importowanych do Anglii mebli stalowych pochodzi ze Stanów Zjednoczonych, a 8% z Niemiec. Meble stalowe znajdują zastosowanie w szpitalach, szkołach, biurach oraz mieszkaniach prywatnych.

Warto nadmienić, że stara i wielka firma angielska Waring & Gillow Ltd. rozpoczęła na wielką skalę produkcję i sprzedaż mebli stalowych.

OKAZJA KUPNA.

Jedna z czechosłowackich odlewni aluminium ma do sprzedania urządzenie do odlewni aluminiowych łyżek.

Informacyj udziela administracja „Przemysłu Metalowego”.

NOTATKI.

Gdzie ratunek? Tygodnik łódzki „Prawda” podaje w № 11 z dn. 15 b. m. w artykule wstępnym obraz stosunków finansowych Państwa Polskiego i przedstawia całą groźbę położenia wobec przewidywanego przez p. Ministra Skarbu 300-miljonowego deficytu w r. 1931/32 i braku widoków na uzyskanie kredytów z jakiegokolwiek strony.

Stawiając sobie pytanie: „Jakie jest wyjście, jaka rada?”, „Prawda” odpowiada na nie w sposób następujący (zachowujemy podkreślenia oryginału):

„Sanację finansowej gospodarki państwa trzeba zacząć od podnoszenia zdolności społeczeństwa do dźwigania tych 2 800 milionów wydatków państwowych, które dźwigać trzeba. Drugim etapem powinno być systematyczne i **na poważnych studjach oparte** przekształcanie administracji państwowej w kierunku **obniżenia wydatków personalnych, jednak bez proletaryzowania funkcjonariuszy państwowych**, aby na tej drodze osiągnąć powiększenie działalności państwa w zakresie urządzeń użyteczności publicznej i nadanie budżetowi charakteru jak najbardziej produkcyjnego.

A jak urzeczywistnić postulat podnoszenia zdolności społeczeństwa do dźwigania owych 2 800 milionów wydatków państwowych?

Ekonomja zna tylko jedną odpowiedź na takie pytanie: przez zwiększanie jego zdolności produkcyjnych.

Należy zatem **znieść zgubne i w naszych warunkach zgoła zbrodnicze ograniczenie czasu pracy do 46 godzin w tygodniu** i przywrócić conajmniej **normy przedwojenne**, gdyż od tego czasu nie staliśmy się bogatsi, aby sobie pozwolić na taki zbytek.

Należy **znieść instytucję kas chorych**, zobowiązując wzajemnie za to pracodawców do zapewnienia swoim pracownikom opieki lekarskiej i wprowadzając w życie **gminne fundusze sanitarne**, alimentowane w części z budżetów gminnych, a w części z **drobnych opłat pracodawców**, zatrudniających do 100 pracowników.

Należy **znieść ubezpieczenia emerytalne**, pomyślane w duchu socjalistycznym, jako narzędzia, mające **niedopuszczyć do wytworzenia się w Polsce warstw rentjerów**, stanowiącej **ostoję finansowej gospodarki państwa i fundament krajowego rynku kapitałowego**. Zagadnienie opieki społecznej nad t..zw. „weteranami pracy” jest **jednym z najmniej aktualnych** w kraju, który ma przed sobą więcej możliwości rozwojowych, niż jakikolwiek inny.

Rację egzystencji mają tylko ubezpieczenia od wypadków, które w interesie ubezpieczonych należy powierzyć **prywatnym instytucjom ubezpieczeniowym**.

Dla umożliwienia państwu dopełnienia **zaległych od kilkunastu lat obowiązków** w zakresie rozbudowy urządzeń użyteczności publicznej, a tem samem dla **zwalczenia klęski bezrobocia** i stworzenia ujścia dla licznych działów produkcji przemysłowej, należy jak najrychlej **wprowadzić w Polsce obowiązkową służbę robotniczą** dla mężczyzn pomiędzy 20 a 25 rokiem życia, przeznaczając na utrzymanie tej armii i sfinansowanie jej prac część funduszy idących na zapomogi dla bezrobotnych i sumy będące do dyspozycji na t. zw. roboty publiczne. Ponieważ **utrzymanie i uzbrojenie** naszej dwustutysięcznej armii kosztuje około 450 milionów, utrzymanie i sfinansowanie pracy **stutysięcznej narazie armii robotniczej** nie wyniesie więcej niż 200 milionów.

Jeżeli Polska ma wybrnąć z **tragicznego położenia**, w którym **sama siebie zjada** i coraz bardziej **marnieje w niedostatku i nędzy**, w którym jedyną gwarancją skutecznej obrony granic jest wiara w ofiarny entuzjazm narodu, postulaty te muszą być zrealizowane w całej rozciągłości.

